

Матеріали
II Міжнародної науково-практичної конференції
**«ЕКОНОМІКА, ІННОВАТИКА ТА
СУЧАСНІ БІЗНЕС-ТЕХНОЛОГІЇ:
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА РОЗВИТОК»**

10–11 червня 2019 року
м. Суми, Україна

**Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка (Україна)
Інститут економіко-правових
досліджень НАН України (Україна)
Державний університет телекомунікацій (Україна)
Університет імені Яна Длугоша в Ченстохові (Польща)
Великотирновський університет імені
Св. Кирила та Св. Мефодія (Болгарія)
Університет м. Ніш (Сербія)
Північний національний університет м. Інчуань,
провінція Нінся (Китайська Народна Республіка)**

Матеріали

II Міжнародної науково-практичної конференції

**«ЕКОНОМІКА, ІННОВАТИКА ТА СУЧАСНІ
БІЗНЕС-ТЕХНОЛОГІЇ: АКТУАЛЬНІ
ПРОБЛЕМИ ТА РОЗВИТОК»**

**10–11 червня 2019 року
м. Суми, Україна**

УДК [33+005](063)
ББК 65.9(4Укр)
Е 45

*Рекомендовано до публікації Вченою радою
Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка
(протокол № 11 від 20.06.2019)*

Е 45 Економіка, інноватика та сучасні бізнес-технології: актуальні проблеми та розвиток: Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми, 10–11 червня 2019 року). – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. – 140 с.

До збірника увійшли матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Економіка, інноватика та сучасні бізнес-технології: актуальні проблеми та розвиток» Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, в яких наведені результати наукових досліджень, виконаних у різних країнах, у таких наукових напрямках, як економічний розвиток держави і регіонів, інновації в управлінні бізнес-процесами, інноваційний розвиток публічного управління, IT-інновації в науці, бізнесі та освіті, стратегічні вектори права в умовах глобальної нестабільності.

Для науковців, викладачів вищих навчальних закладів, студентів, аспірантів та всіх, хто цікавиться науково-практичними проблемами сучасної економіки.

В сборник вошли материалы II Международной научно-практической конференции «Экономика, инноватика и современные бизнес-технологии: актуальные проблемы и развитие» Сумского государственного педагогического университета имени А. С. Макаренко, в которых приведены результаты научных исследований, выполненных в разных странах, в таких научных направлениях, как экономическое развитие государства и регионов, инновации в управлении бизнес-процессами, инновационное развитие публичного управления, IT-инновации в науке, бизнесе и образовании, стратегические векторы права в условиях глобальной нестабильности.

Для научных работников, преподавателей высших учебных заведений, студентов, аспирантов и всех, кто интересуется научно-практическими проблемами современной экономики.

The collection consists of the materials from II International Scientific Conference «Economy, innovation and modern business technologies: current problems and development» of Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko, which present the results of the research carried out in different countries, in such scientific areas as economic development of the state and regions, innovations in business-process management, innovation development of public administration, IT innovations in science, business and education, strategic vectors of law in the conditions of global instability and others.

For scientists, lecturers of higher education institutions, students, graduates and everybody, interested in the scientific and practical problems of modern economics.

**УДК [33+005](063)
ББК 65.9(4Укр)**

© Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка, 2019

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1

ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ДЕРЖАВИ І РЕГІОНІВ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Завойських Ю.А. Регіональні інноваційні системи як основа організації міжрегіонального інноваційного співробітництва.....	9
Зеленська А.Б., Самодай В.П. Проблеми кредитування малого бізнесу в Україні.....	12
Ковтун Г.І. Вплив глобалізаційних процесів на економічні функції держави в Україні.....	16
Кудріна О.Ю. Використання хедхантингу з метою підвищення рівня інноваційного розвитку регіонів України.....	23
Лощина Л.В. Інноваційна складова регіонального розвитку.....	25
Макаренко І.П., Рогожин О.Г. Євроінтеграційні процеси та системи інноваційних індикаторів.....	29
Носкова С.А. Сучасні аспекти соціально-економічного розвитку регіонів України.....	34
Ożarowski O. Charakterystyka podatku dochodowego w Niemczech.....	38
Сотник І.М., Коваленко Є.В., Казак А.С. Проблеми пенсійного забезпечення в Україні.....	42

ПРОБЛЕМИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

Сотник І. М.

*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економіки, підприємництва та бізнес-
адміністрування,*

Коваленко Є. В.

*кандидат економічних наук,
асистент кафедри економіки, підприємництва та бізнес-
адміністрування,*

Казак А. С.

студент Сумського державного університету, Україна

Пенсійне забезпечення наразі є однією з найгостріших соціально-економічних проблем в Україні. Протягом останніх 20 років пенсійна система країни зазнала суттєвого реформування, однак, не дивлячись на всі запроваджені зміни, переважна частина українських пенсіонерів перебуває на межі бідності, отримуючи пенсію, яка є викликом для виживання. На даному етапі мінімальний розмір пенсії відповідає прожитковому мінімуму. Це свідчить про те, що люди похилого віку, які її отримують, неспроможні забезпечити себе достатньою мірою належними ліками, різноманітними продуктами харчування, підтримуючи своє здоров'я, та повинні економити на всьому, аби оплатити високовартісні комунальні послуги.

У світі набули поширення декілька типів пенсійних систем, найбільш популярними з яких є солідарна,

накопичувальна і змішана. В Україні переважає солідарна система пенсійного забезпечення, яка ґрунтується на тому, що ті, хто працюють, і утримують пенсіонерів. Проблемою даної системи в нашій державі є те, що питома вага працюючих невпинно зменшується, а пенсіонерів – збільшується. Так, станом на 2018 рік на 10 працюючих в Україні припадало 11 пенсіонерів і, за оцінками експертів, вже через 10 років кількість осіб старше працездатного віку може зрости до 2-3 на одного працюючого [1]. Якщо не змінити чинну пенсійну систему, то в майбутньому внесків працюючих буде недостатньо, аби забезпечити виплату пенсій пенсіонерам. Однією з останніх новацій українського уряду у прагненні вирішити цю проблему стало запровадження з січня 2019 року накопичувальних пенсійних внесків із заробітної плати у розмірі 2–7%, проте це питання ще далеке від вирішення. Страхова пенсійна система в Україні на даний момент не розвинена і є добровільною [2].

Загалом, у процесі становлення вітчизняної пенсійної системи можна виділити 5 основних етапів (табл. 1).

Нажаль, незважаючи на суттєве реформування вітчизняної пенсійної системи, наразі все ще є багато проблем, пов'язаних з пенсійним забезпеченням, які не дозволяють повною мірою задовольнити потреби українських громадян літнього віку та забезпечити надання їм гідних пенсій. Ключовими з них є такі:

- складна демографічна ситуація, обумовлена зменшенням народжуваності, старінням нації та високими рівнями еміграції населення переважно працездатного віку.

Якщо у 1990 році на 1 особу працездатного віку припадало 0,31 пенсіонера, то у 2018 році цей показник склав 0,378, збільшившись майже за 30 років на 22%. Наслідком таких змін є необхідність підвищення пенсійного віку;

Таблиця 1

Етапи формування пенсійної системи (вдосконалено авторами на основі [3-4])

Етап	Роки	Коротка характеристика етапу
I	1991-1993	Прийнято базовий Закон України «Про пенсійне забезпечення в Україні». Створено пенсійну систему країни, розширено категорії пільговиків.
II	1994-2000	Створено пенсійний облік для застрахованих осіб; виникають недержавні пенсійні фонди. Прийнято «Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування».
III	2001-2009	Прийнято «Основні напрями реформування системи пенсійного забезпечення населення України», а також Закони України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» та «Про недержавне пенсійне забезпечення». Фізичні особи-підприємці отримали право обирати спрощену систему оподаткування.
IV	2010-2016	Прийнято Закони України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» та «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи». Введений в дію механізм накопичення страхових внесків в системі пенсійного забезпечення.
V	з 2017	Прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій», яким скасовано особливі умови виходу на пенсію, запроваджено гнучкий коридор виходу на пенсію та компенсацію страхового стажу, введені єдині правила нарахування пенсії.

- високий рівень тіньової економіки. Сутність проблеми полягає в тому, що роботодавці приховують реальну заробітну плату робітників, видаючи її «в конвертах», і тим самим не сплачують належних податків та

державних страхових внесків. Таке небажання пояснюється значними виплатами на соціальне страхування, у той час як працівники згодні отримувати більш високу нелегальну заробітну плату, ніж порівняно низьку, але легальну, оподатковувану. За підрахунками Мінекономрозвитку, у січні-вересні 2018 року рівень тіньової економіки склав 32% від офіційного валового внутрішнього продукту [5]. Крім того, враховуючи, що з осіб працездатного віку офіційно працюють і сплачують податки до державного і місцевих бюджетів близько третини, можна говорити про збільшення демографічного навантаження на 1 працюючого втричі;

- макроекономічний стан: інфляція, високий рівень безробіття, кризи. Ці фактори впливають на зайнятість та розміри доходів, отримуваних працівниками-платниками податків. Низькі заробітні плати, втрата роботи внаслідок банкрутства підприємств спонукає працівників шукати долі в інших країнах, працювати у неформальному секторі економіки, суттєво звужуючи можливості наповнення державного пенсійного фонду за рахунок податків із заробітної плати;

- незбалансованість бюджету Пенсійного фонду, якій щорічно потребує дотацій з державного бюджету, а також є об'єктом для політичних маніпуляцій у передвиборчі періоди. Так, у 2018 році пенсійний фонд мав значний дефіцит – понад 130 млрд грн, що складало 50% від його бюджету [2];

- невдала пенсійна система, яка в сучасних умовах не виправдовує себе, оскільки не може забезпечити надання справедливих та гідних пенсій, і має бути реформована [2].

Таким чином, зважаючи на розглянуті проблеми пенсійного забезпечення, перспективним шляхом реформування пенсійної системи України є перехід до накопичувальної системи пенсійного забезпечення. Суттєву підтримку може також надати запровадження недержавного пенсійного страхування зі створенням потужної правової бази для формування і функціонування недержавних пенсійних фондів. В цьому випадку українці самостійно зможуть регулювати розміри своєї пенсії. Саме самостійне добровільне накопичення є основою пенсійного забезпечення у більшості розвинених країн.

Література:

1. В Україні на 10 працюючих припадає 11 пенсіонерів. Економічна правда. 15 грудня 2018. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2018/12/15/643625/> (дата звернення: 5.06.2019 р.).

2. Сучасний стан та проблеми пенсійного забезпечення в Україні. URL: www.ukr.vipreshebnik.ru/finans/4540-suchasnij-stan-ta-problemi-pensijnogo-zabezpechennya-v-ukrajini.html (дата звернення: 3.06.2019 р.).

3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій: закон України № 2148-VIII в ред. від 19.12.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2148-19> (дата звернення: 4.06.2019 р.).

4. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: закон України № 1058-IV, в ред. від 01.01.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15> (дата звернення: 4.06.2019 р.).

5. Мінекономрозвитку оцінило обсяг тіньової економіки України. URL: www.rbc.ua/ukr/news/minekonomrazvitiya-otsenilo-rezmer-tenevoy-1549900912.html (дата звернення: 4.06.2019 р.).

Наукове видання

Економіка, інноватика та сучасні бізнес-технології: актуальні проблеми та розвиток

Экономика, инноватика и современные бизнес-технологии: актуальные проблемы и развитие

Economy, innovation and modern business technologies: current problems and development

Матеріали

II Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 10–11 червня 2019 року)

Відповідальна за випуск О. Ю. Кудріна
Комп'ютерне верстання В. А. Омеляненко

Стиль та орфографія авторів збережені.
Організаційний комітет конференції та редакційна колегія не несуть відповідальності за зміст поданих матеріалів.

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 4,75. Обл.-вид. арк. 13,84. Тираж 100 пр.
Подано до друку 29.05.2018

Видавець

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
вул. Роменська, 87, м. Суми, 40002